

12.10.2007

Dnro 852/4/07

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pasi Pölönen

HAASTEMIEHEN KÄYTTÄYTYMINEN

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 4.3.2007 päivätyssä kirjeessään Tampereen käräjäoikeuden haastemiehen menettelyä tiedoksiantomenettelyssä.

Kantelija katsoi haastemiehen loukanneen hänen kunniaansa haastemiehen 27.2.2007 päivämässä kirjallisessa ilmoituksessa. Kanteluun oheistetun ilmoituksen valokopiosta ilmenee ilmoituksen seuraavanlainen sisältö:

"[kantelijan nimi]. Koska olen Sinua osoitteestasi Ilmarinkadulta Tampereelta useaan kertaan Etsinyt – tuloksetta ja olen Sinulle toimittanut yhteydenottopyyntöjä tai Pyytänyt Sinua käymään Tampereen käräjäoikeudessa haastemiesten Kansliassa ja et ole näihin kutsuihin reagoinut, katson, että pakoilet Sinua etsivää haastemiestä. Koska toimit näin lapsellisesti ja raukkamaisen pelkurimaisesti, toimitan sinusta ETSINT ÄKUULUTUKSEN Kahden (2) vuorokauden tämän kirjeen päiväyksestä, ellet Siihen mennessä ole käynyt haastettasi Tampereen käräjäoikeuden Haastemieskansliassa kuittaamassa." – Ilmoitus on päivätty 27.2.2007 ja se on haastemies [haastemiehen nimi] allekirjoittama.

Kantelija katsoi kunniansa tulleen loukatuksi. Lisäksi hän arvosteli haastemiehen menettelyä myös sikäli, että kertomansa mukaan kantelija on ollut haastemiehen yhteydenottojen aikaan suorittamassa vankeusrangaistusta, mistä syystä asiassa ei voi olla kyse mistään pakoilusta. Kantelijan näkemyksen mukaan tieto hänen vankilassa olostaan olisi tullut olla käytettävissä myös Tampereen käräjäoikeudessa.

3

RATKAISU

Katson haastemiehen menetelleen vastoin valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentissa säädettyjä virkamiehen käyttäytymisvelvoitteita.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1

Selvitysten sisältö

Haastemies kertoi selvityksessään, että hän sai kantelijaa koskevan haasteen tiedoksiannettavaksi 12.2.2007. Ensimmäisen kerran hän kertoi käyneensä kantelijan osoitteessa 13.2.2007. Tällöin hän totesi, että alaoven sähkölukko estää porraskäytävään pääsyn. Tämän jälkeen hän toimitti kantelijalle yhteydenottopyynnön postitse, johon ei tullut vastausta. Haastemies kertoi tavoitelleensa kantelijaa tuloksetta vielä kahdesti, muistamansa mukaan 20.2. ja 27.2.2007. Selvityksen mukaan hän on todennäköisesti lähettänyt mainittuina päivinä kantelijalle postitse yhteydenottopyynnöt.

Haastemies kertoi olleensa 28.2.–25.3.2007 välisenä aikana poissa virantoimituksesta. Kantelijaa koskeva haastamisasia siirrettiin toiselle haastemiehelle. Tämä on sittemmin todennut kantelijan mahdollisesti olevan Kylmäkosken vankilassa, missä kantelijan haastaminen on suoritettu 7.3.2007.

Haastemies kertoi, että kantelijan haastamisasiakirjat olivat hänen hallussaan noin kaksi viikkoa. Hän kertoi tapanaan olevan, että hän varmistaa ennen mahdollisen etsintäkuulutuksen tekemistä, onko haastettava henkilö jossain vankilassa. Käsillä olevassa asiassa hän ei tehnyt tällaista varmistusta.

Haastemies totesi, että kantelijan kotiosoitteessa asuva kantelijan puoliso olisi voinut ilmoittaa miehensä vankeusrangaistuksesta. Hän kertoi, ettei hänellä ole syytä uskoa, että aikaisemmin lähetetyt yhteydenottopyynnöt eivät olisi menneet kantelijan tietoon.

Haastemies katsoi, että kantelija on ollut välinpitämätön tässä asiassa. Selvityksen mukaan kantelijan väite siitä, että Tampereen käräjäoikeuden haastemiesten kansliasta olisi annettu kantelijalle passitus vankilaan ja että passitustiedot olisivat haastemiesten tiedossa, on perätön.

Haastemies totesi, että haastemiehen tarkoituksena on ollut saada haastettava vihdoin reagoimaan hänelle osoitettuihin yhteydenottopyyntöihin. Hän totesi selvityksessään, että sanat "raukkamainen, lapsellinen ja pelkurimainen" eivät varmastikaan ole asiallisia tällaisessakaan tilanteessa, jossa haastemies on turhautunut turhiin toimenpiteisiinsä asian yhteydessä. Hän katsoi kuitenkin osoittaneensa kirjeessään myös kohteliaisuutta kirjoittamalla sinä-sanalla kirjaimella.

Tampereen käräjäoikeuden **laamanni** viittaisi lausunnossaan valtion virkamieslain 14 §:n 2 momenttiin ja totesi, että selvityksessään haastemies on itsekin todennut, että hänen käyttäytymisensä ei ole ollut sanotun lainkohdan mukaista.

Laamanni ilmoitti keskustelleensa haastemiehen kanssa asiasta ja haastemiehen lain mukaisen toiminnan merkityksestä hänen ollessaan virkatehtävissä haastettavien kanssa. Laamanni kertoi olevansa vakuuttunut siitä, että haastemies ottaa asiasta opikseen.

3.2

Kannanotto

3.2.1

Asiallisen kielenkäytön vaatimus

Valtion virkamieslain (750/1994) 14 §:n 2 momentin mukaan virkamiehen on käyttäytyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Hyvän kielenkäytön vaatimus sisältyy myös perustuslain 21 §:n 2 momentissa turvautun hyvän hallinnon takeisiin. Hallintolakia – jota ei sinänsä sovelleta lainkäyttöön – koskevan hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) mukaan asialliseen kielenkäyttöön kuuluu, ettei asiakkaaseen kohdisteta loukkaavia tai väheksyviä sanontoja. Suullisessa keskustelussa tulisi lisäksi kiinnittää erityistä huomiota asiakkaan kohteluun ja siihen, ettei keskustelussa käytetä asiakkaaseen kohdistuvia epäasiallisia ilmaisuja.

Totean, että vaikka virkamies virkansa perusteella saattaa joutua myös turhauttaviin tilanteisiin, hän ei kuitenkaan saa tästä provosoitua vaan hänen tulee säilyttää ilmaisuissaan maltillisuus ja välttää nimenomaan kantelijan henkilöön kohdistuva kärjekkyyks. On tärkeää, ettei viranomaistoiminnassa käytetä sellaisia ilmaisuja, jotka voivat loukata niiden kohteeksi joutuvia ihmisiä.

Käsillä olevassa asiassa haastemiehen 27.2.2007 viestin sisältö puhuu puolestaan siten, ettei siihen sisältyvän kielenkäytön epäasiallisuus ja loukkaavuus edellytä enempiä perusteluja. Haastemies on myöntänyt, ettei hänen menettelynsä ole ollut valtion virkamieslain mukaista.

3.2.2

Kantelijan olinpaikan selvittäminen

Haastemieslain (505/1986) 4a §:n mukaan haastemiehellä on yksittäisessä tiedoksiantoasiassa oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta, julkista tehtävää hoitavalta yhteisöltä sekä teletointa tai postitoimintaa harjoittavalta laitokselta tai yhteisöltä tiedoksiannon kohteena olevaa henkilöä tai yhteisöä koskevat tarpeelliset osoite- ja puhelintiedot samoin kuin muut yhteydenottoon tarvittavat tiedot.

Henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain (422/2002) 16 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan rekisterinpitäjä [Rikosseuraamusvirasto] saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa vankeinhoitolaitoksen täytäntöönpanorekisteristä sekä valvonta- ja toimintarekisteristä tuomittua, vankia ja rangaistuslaitokseen otettua henkilöä koskevia tietoja, jotka ovat tarpeen haastemiehelle haasteen tiedoksiantamiseksi. Momentin 7 kohdan mukaan tietoja saa luovuttaa myös tuomioistuimelle rikosasian käsittelemiseksi. Säännöksen 2 momentin mukaan tarkoitetut tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden avulla. – Kyse on pääsääntöisesti haastettavan henkilön olinpaikkaa koskevista tiedoista (HE 26/2001 vp s. 22).

Saamassani selvityksessä on kiistetty väite siitä, Tampereen käräjäoikeuden haastemiesten kansliasta olisi annettu kantelijalle passitus vankilaan ja että passitustiedot olisivat olleet haastemiesten tiedossa. Totean, että haastettavan

henkilön etsimisessä käytettävästä lähemmästä menettelystä kuten siitä, tuleeko kussakin asiassa aina tehdä tarkistus henkilön mahdollisesta vankilassa olosta, ei ole säädetty laissa. Saamieni tietojen mukaan menettelyt haastettavan etsimiseksi ja tavoittamiseksi vaihtelevat jonkin verran haastemieskohtaisesti ja muun muassa kulloisestakin työtilanteesta ja haastamisasian kiireellisyydestä riippuen.

Käytettävissäni olevan selvityksen valossa katson, että kantelun tämän osan suhteen esille ei ole tullut oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää virheellistä menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan haastemiehelle vastaisen varalle huomautuksen hänen edellä kohdassa 3.2.1 todetusta valtion virkamieslain vastaisesta menettelystä. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Lähetän jäljennöksen päätöksestäni myös Tampereen käräjäoikeudelle tiedoksi.